

**НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЄКТ «СВІТ ЧЕКАЄ КРИЛАТИХ»
ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Лазаренко Наталія, докторка педагогічних наук, професорка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Колногозюк Вікторія, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Розвиток зв'язного мовлення дітей – це цілеспрямована діяльність, що потребує постійного педагогічного керівництва. Необхідність створення відповідних умов актуалізувала інноваційні підходи до мовленнєвого розвитку дітей, зокрема сприймання мовлення, формулювання власних думок, мовленнєвого спілкування, що знайшли відображення у науково-педагогічному проєкті «Світ чекає крилатих», започаткованому під науковим керівництвом А. Цимбалару для 1-4 класів закладів загальної середньої освіти. Новітні тенденції Освітньої програми, що є структурною основою проєкту, пов'язані з «побудовою змісту освіти на засадах 3Д інтеграції» [2, с. 2].

Потреба молодших школярів у формулюванні власних думок, створенні зв'язних висловлювань актуалізує розвиток усного й писемного мовлення молодших школярів, в основі якого лежать процеси сприймання, розуміння та продукування текстів. «У процесі сприймання чужих текстів дитина засвоює систему еталонних мовних засобів. Під час створення власних текстів набуває навичок використання цих засобів у повсякденній мовленнєвій діяльності» [3, с. 34].

Науковець М. Вашуленко вважає, що «...розвивати мовлення – означає вчити школярів правильно і доцільно, відповідно до норм літературної мови користуватися всім арсеналом мовних засобів у побудові зв'язних висловлювань» [1, с. 307]. Умовами успішного розвитку мовлення учнів

початкових класів є створення вчителем багатопланового мовленнєвого середовища, в якому потреби в спілкуванні будуть зумовлювати системну роботу над широким спектром комунікативних умінь (інформаційно-змістових, структурно-композиційних, граматико-стилістичних, поведінково-рефлексивних) [1, с. 340].

Колектив авторів, що створили Освітню програму науково-педагогічного проєкту «Світ чекає крилатих» [2], виокремлюють мовно-літературну освітню галузь та вербально-лінгвістичний стиль діяльності молодших школярів, що реалізуються з врахуванням вікових особливостей дітей молодшого шкільного віку на уроках української мови (як мови навчання). Дослідники, з огляду завдань науково-педагогічного проєкту, побудували систему роботи, спрямовану на становлення особистості учня початкової школи, формування його ключових і предметних компетентностей, розвиток умінь міжособистісної взаємодії, що забезпечують різні форми і види діяльності, на фундаментальних засадах розуміння глибинної сутності зв'язного мовлення, що лежить у площині культури спілкування, культури мислення, емоційної культури й передбачає володіння нормами літературної мови, уміння адекватно добирати й використовувати засоби спілкування для розв'язання комунікативних завдань.

Система роботи з розвитку зв'язного мовлення, представлена в науково-педагогічному проєкті «Світ чекає крилатих», ґрунтується на теоретичних положеннях психолінгвістики і лінгводидактики. Колектив авторів проєкту [2] зазначає, що умовами успішного розвитку зв'язного мовлення й формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей молодшого шкільного віку є:

1. Усвідомлена потреба в спілкуванні чи комунікації.
2. Досягнення учнями одного класу відносно високого рівня розвитку зв'язного мовлення, що зумовлює активність процесу спілкування, можливого лише тоді, коли співрозмовники спільно користуються зрозумілими їм знаками – словами, їх сполученнями, мовними зворотами.

3. Створення ситуацій, що мотивують мовлення, спонукають молодших школярів до висловлювань, пробуджують їх інтерес і бажання про щось розповісти.

4. Нагальна необхідність у наданні учням зразків найуживаніших мовних конструкцій, що реалізується як під час використання традиційних методів роботи на уроці (читання фрагментів з творів художньої літератури, бесіда), так і завдяки впровадженню інноваційних методів («толока», квест, селфі-аудит, селфі-трек, метод «навчаюсь, навчаючи інших», дослідницько-пошуковий проєкт «шість капелюхів», інтерактивні методи скрайбінг, фіш-боун, сторітелінг).

5. Створення мовленнєвого середовища, що активізує не лише комунікативну, а й пізнавальну функції мовлення.

6. Забезпечення процесу розвитку зв'язного мовлення учнів початкових класів не лише мовним, а й фактичним матеріалом, що має суспільне або особистісне значення. Ця умова відображає діалектичний процес: чим вільніше людина користується багатством рідної мови, тим міцнішими стають її зв'язки з суспільством і навколишнім світом.

7. Увага до збагачення свідомості дитини різними уявленнями та поняттями з метою реалізації у практичній (мовленнєвій) діяльності учнів взаємозв'язків, що існують між мовленням і мисленням: збагачення активного словникового запасу, змістовність і логічна послідовність висловлювань, підвищення різноманітності мовних одиниць, представлених у мовленні молодших школярів, точності їх використання у зв'язних висловлюваннях.

8. Тренування шляхом впровадження системи вправ у вільному володінні мовленням, що для кожної дитини є запорукою успішної соціалізації, а відтак і навчання та розвитку.

Зазначимо, що умовами науково-педагогічного проєкту враховано, що в початковій школі мовленнєва активність дітей виходить на провідні позиції в процесі засвоєння нових знань. Водночас не випадково в Освітній програмі [2] йдеться про створення індивідуальних освітніх траєкторій, оскільки в деяких

учнів виявляються такі риси характеру, як зайва сором'язливість, скутість, відсутність ініціативності, що заважають їм відповідати на запитання вчителя, брати участь у бесідах і обговореннях. Педагоги спільно з психологом проводять роботу з виявлення таких особливостей у дітей та здійснюють з ними відповідну індивідуальну або групову корекційну роботу.

Отже, одним із важливих напрямів Освітньої програми науково-педагогічного проєкту «Світ чекає крилатих» є вдосконалення умов розвитку зв'язного мовлення дітей молодшого шкільного віку, що сприяє реалізації основної комунікативної функції мовлення, формуванню вмій логічно мислити, полегшує процес соціалізації молодших школярів, розвиває інтерес до навколишнього світу, допомагає дитині активізувати її здібності, що веде до становлення соціально активної особистості.

Список використаних джерел:

1. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.- метод. посібн. / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2011. 364 с.
2. Освітня програма початкової освіти «Світ чекає крилатих». URL: <https://svitchekaiekrylatykh.com/>
3. Чупріна О.В. Методика розвитку мовлення учнів початкових класів із застосуванням мультимедійних засобів: дис. канд. пед. наук. 13.00.02. Житомир, 2019. 271 с.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Олійник Наталія, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Завадська Дарія, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)